HİCRİ ÜÇÜNCÜ ASRIN ÂLİMLERİ

ABBÂS BİN FEREC ER-RİYÂŞÎ

Hadîs, nahiv ve lügat âlimlerinden. Adı, Abbâs bin Ferec bin Ali bin Abdullah er-Riyâşî'dir. Künyesi Ebü'l-Fadl er-Riyâşî idi. Ebû Sa'îd Hasen bin Abdullah-ı Sayrafî diyor ki: "Riyâşî Ebü'l-Fadl Abbâs bin Ferec, Muhammed bin Süleymân bin Ali el-Hâşimî'nin âzâdlı kölesidir. Riyâş, Cezzâm kabilesinden birisinin ismidir. Abbâs'ın babası Ferec de, Riyâş'ın kölesi

olduğu için Abbâs'a, Riyâşî (Riyâş'a mensûb) denilmiştir. Lügat âlimi olup eski şâirlerden çok şiir ezberlemişti. Esmaî'den çok hadîs-i şerîf ve başka ilimler rivâyet etti." Basra'da yetişen âlimlerdendir. 177 (m. 793) târihinde doğdu. Yabancıların 254 (m. 871) yılında Bağdâd'ta çıkardığı isyanda şehîd edildi.

Riyâşî, hadîs âlimlerindendir. O, Esmâî ve Ebû Ma'mer el-Mek'ad ile buluşup onlardan ilim aldı. Esmâî, Ebû Dâvûd, Tayâlisî, Ubeydullah bin Muhammed, Amr bin Merzûk, Âlâ bin Fadl, Ebû Osmân-ı Mâzinî, Vehb bin Cerîr ve daha pek çok âlimden ilim alıp, hadîs-i şerîf rivâyet etti. Kendisinden de, Ebû Dâvûd, oğlu Muhammed bin Abbâs, Ebü'l-Abbâs el-Müberred, Abdullah bin Müslim ve daha birçok âlim ilim aldı ve hadîs-i şerîf rivâyet ettiler.

Onun hadîs-i şerîf rivâyeti çoktur ve sika (güvenilir sağlam) bir râvidir. İbn-i Hibbân, Kitâb-üs-sikâ'sında: "O, Esmaî'den çok hadîs-i şerîf rivâyet etti" dedi. Ebû

Sa'îd-i Sayrafî: "O, lügat ilminde büyük bir âlimdi. Ebü'l-Abbâs Sa'leb O'nunla buluştu. O'nun fazîletini, üstünlüğünü takdîr edip, O'nu herkese tercih etti" dedi. Hatîb-i Bağdadî de dedi ki: "O, Bağdâd'a geldi ve orada hadîs-i şerîf rivâyet edip ilim öğretti. Hadîste sika bir râvi idi. Edebiyat ve nahiv ilminde üstün bir yeri vardı. Ebû Zeyd'in ve Esmaî'nin kitaplarının hepsini ezbere biliyordu." Nahiv âlimi Ebû Osmân-ı Mâzinî'nin huzûrunda, büyük nahivci Sibeveyh'in "el-Kitâb" adlı eserini okudu. Mâzinî der ki, "Ben, Sibeveyh'in bu eserini büyük âlim Riyâşî'nin yanında okudum. Çünkü O, bu eseri benden daha iyi biliyordu." Nahiv âlimi Müberrid'in "Kâmil" adındaki eserinde birçok rivâyetleri vardır.

O, Arap edebiyatını ve Arap târihini çok iyi biliyordu. Şiirleri meşhûrdur. Bu ilimlerde tasnif ettiği başlıca eserleri şunlardır:

1-Kitâb-ül-hayl

2-Kitâb-ül-ibil

3-Kitâbü mâ İhtilâfat esmâühü min kelâmil-Arab.

Onun vefâtı hâdisesi çok acıklıydı. Bunu Ali bin Ebî Ümeyye şöyle anlatıyor: Basra, dışarıdan gelen yabancı askerler tarafından işgal edilmiş ve bir çok müslüman şehîd edilmişti. Bu sırada onlar, mescidde bulunan Riyâşî'nin yanına kılıçları ile birlikte girdiler. O, kuşluk namazı kılıyordu. Kılıçları ile ona vurup "Malını getir!" dediler. O da, "Hangi maldan bahsediyorsunuz?" dedi. Nihâyet O'nu da şehîd ettiler. İki sene sonra yabancı askerler, Basra'dan çekilince, biz şehre girdik. Mazin kabilesine uğradık. Riyâşî'nin evi oradaydı. Mescidine girdik. Bir de ne görelim ki, o yere atılmış ve sanki birisi tarafından çevrilmiş gibi kıbleye yüzünü dönmüş bir vaziyette idi. Fakat vücûdu sapasağlam, karnı yarılmamış ve hâlinde herhangi bir değişiklik yoktu. Sanki hayatta imiş gibiydi. Ancak derisi kemiklerine yapışıp kurumuştu. Halbuki ölümünün üzerinden iki yıl geçmişti."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tehzîb-üt-tehzîb, cild-5, sh. 124

2) Târih-i Bağdâd cild-12, sh. 138

3) El-A'lâm cild-3, sh. 264

4) Vefeyât-ül-a'yân cild-3, sh. 27

5) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 62

6) Mu'cem-ül-üdebâ cild-12, sh. 44

7) Enbâh-ur-ruvât cild-2, sh. 367

8) El-Bidâye ve'n-nihâye cild-11, sh. 29

9) Bugyet-ül-vuât cild-2, sh. 27

10) Esmâ-ül-müellifîn cild-1, sh. 436

11) İzâh-ul-meknûn cild-2, sh. 261, 294, 326

12) Brockelmann Sup cild-1, sh. 168